

11.4.2014

Dnro 1956/4/13

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Minna Verronen

YHTEYDENPIDON RAJOITTAMISESTA ON TEHTÄVÄ PÄÄTÖS

1

KANTELU

Kantelija pyysi eduskunnan oikeusasiamiestä tutkimaan 30.4.2013 päivämässään kirjeessään Autismisäätiön neurologin menettelyä, koska hänen ja hänen täysi-ikäisen lapsensa välistä yhteydenpitoa oli rajoitettu. Kantelija kertoi autistisen lapsensa asuvan X Oy:n asumispalveluyksikössä Vantaan kaupungin maksusitoumuksella. Kantelijan mukaan lääkäri oli pelkkiin olettamuksiin perustuen asettanut rajoituksia hänen ja hänen poikansa tapaamisille.

- - -

2

SELVITYS

- - -

Lausunnon mukaan isän ja pojan väliset tapaamiset ovat hoitavan lääkärin, Autismisäätiön lastenneurologin taholta määritelty toteutettavaksi ainoastaan valvottuina tapaamisina. Tapaamisten valvotusta toteuttamisesta on sovittu hoitoneuvottelussa 20.8.2012. Isän mahdollisuus tavata asiakasta valvotusti on kirjattu potilaskertomukseen 21.8.2012.

Vammaispalveluista oli oltu kantelun johdosta yhteydessä lääkäriin 28.5.2013 ja keskusteltu asiakkaan tilanteesta. Lääkäri oli lausunnon mukaan puhelinkeskustelussa arvioinut valvotut tapaamiset asiakkaan edun mukaisiksi toistaiseksi. Potilaskertomuksen kirjauksessa 4.6.2013 on lausunnon mukaan edelleen maininta, että isä ja asiakas voivat tavata valvotusti, mikäli asiakas haluaa tavata isää. Lausunnon mukaan Vantaan vammaispalvelujen näkökulmasta lääkäri on linjannut asiakkaan tapaamisoikeutta koskevan asian oman erityisasiantuntemuksensa perusteella. Lastenneurologi omaa kehitysvammalääketieteen erityispätevyyden. Hoitokoti noudattaa lausunnon mukaan tapaamisia koskevassa linjauksessaan hoitavan lääkärin kirjallisesti antamaa suojatoimenpideohjetta. Asiakkaalla on mahdollisuus tavata halutessaan molempia vanhempiaan ja X Oy pystyy toteuttamaan tapaamiset isän kanssa sovitulla tavalla. Lausunnon mukaan Vantaan vammaispalveluyksikön taholta lääkärin tai hoitopaikan toiminnassa tapaamisten järjestämisen suhteen ei ole huomautettavaa. Tässä vaiheessa on lausunnon mukaan oleellista asiakkaan sopeutuminen uuteen asuinympäristöön ja haasteellisen käyttäytymisen haltuun saaminen niin, että asiakas voi jatkaa turvallisesti asumista ryhmäkodissa.

X Oy:n selvityksen mukaan Autismisäätiön hoitava lääkäri esitti, että kantelijan lasta tulee suojella järjestämällä kantelijan ja hänen lapsensa tapaamiset aina valvotusti. Selvityksessä on todettu, että hoitavan lääkärin mukaan he voivat vedota lääkärin antamaan kirjalliseen lausuntoon asiasta. Mikäli kantelija olisi viemässä ohjeistuksesta huolimatta lastaan pois X Oy:stä ilman, että ohjaaja on sovitusti mukana, tulee selvityksen mukaan X Oy:n

henkilökunnan soittaa virka-apua paikalle ja vedota lääkärin kirjoittamaan lausuntoon. Selvityksen mukaan kantelijalle oli soitettu lääkärikäynnin jälkeen ja hänelle oli kerrottu, että he toimivat lääkärin ohjeistuksen mukaisesti ja järjestävät jatkossa tapaamiset valvotusti.

3 RATKAISU

Katson Vantaan vammaispalvelujen menetelleen perustuslain 21 §:n vastaisesti, koska kantelijan ja hänen täysi-ikäisen lapsensa yhteydenpidon rajoittamisesta ei ollut tehty muutoksenhakukelpoista päätöstä. Korostan, että ennen päätöksen tekemistä tulee kuulla niitä henkilöitä, joita rajoitus koskee. Niillä, joiden oikeuksia päätöksellä rajoitetaan, tulee olla oikeus hakea muutosta päätökseen viime kädessä tuomioistuimelta.

Perustelen ratkaisuni seuraavasti.

3.1 Lainsäädäntö ja oikeuskäytäntö

Lainsäädäntö

Suomen perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu.

Perustuslain 7 § turvaa jokaisen oikeuden elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen. Henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ei saa puuttua eikä vapautta riistää mielivaltaisesti eikä ilman laissa säädettyä perustetta. Perusoikeusuudistuksen esitöissä (HE 309/1993 vp) todetaan henkilökohtaisen vapauden olevan luonteeltaan ”yleisperusoikeus, joka suojaa ihmisen fyysisen vapauden ohella myös hänen tahdonvapauttaan ja itsemääräämisoikeuttaan”.

Perustuslain 19 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveystaloudelliset palvelut ja edistettävä väestön terveyttä.

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Pykälän 2 momentin mukaan käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla.

Perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen.

Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimuksen 8 artiklan mukaan jokaisella on oikeus nauttia yksityis- ja perhe-elämäänsä, kotiinsa ja kirjeenvaihtoonsa kohdistuvaa kunnioitusta. Viranomaiset eivät saa puuttua tämän oikeuden käyttämiseen, paitsi silloin kun laki sen sallii ja se on demokraattisessa yhteiskunnassa välttämätöntä kansallisen ja yleisen turvallisuuden tai maan taloudellisen hyvinvoinnin vuoksi, tai epäjärjestyksen tai rikollisuuden estämiseksi, terveyden tai moraalin suojaamiseksi, tai muiden henkilöiden oikeuksien ja vapauksien turvaamiseksi.

Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimuksen 13 artiklan mukaan jokaisella, jonka tässä yleissopimuksessa tunnustettuja oikeuksia ja vapauksia on loukattu, on oltava käytettävissään tehokas oikeussuojakeino kansallisen viranomaisen edessä siinäkin tapauksessa, että oikeuksien ja vapauksien loukkauksen ovat tehneet virantoimituksessa oleva henkilö.

Hallintolain (434/2003) 34 §:n mukaan asianosaiselle on ennen asian ratkaisemista varattava tilaisuus lausua mielipiteensä asiasta sekä antaa selityksensä sellaisista vaatimuksista ja selvityksistä, jotka saattavat vaikuttaa asian ratkaisuun. Hallintolain 34 §:n 2 momentin mukaan asian saa ratkaista asianosaista kuulematta, jos kuuleminen mm. saattaa vaarantaa päätöksen tarkoituksen toteutumisen tai kuulemisesta aiheutuva asian käsittelyn viivästyminen aiheuttaa huomattavaa haittaa ihmisen terveydelle, yleiselle turvallisuudelle taikka ympäristölle.

Hallintolainkäyttölain 5 §:n 1 momentin mukaan päätöksellä, josta saa valittaa, tarkoitetaan toimenpidettä, jolla asia on ratkaistu tai jätetty tutkimatta.

Kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain 1 §:n 1 momentin mukaan mainitussa laissa säädetään erityishuollon antamisesta henkilölle, jonka kehitys tai henkinen toiminta on estynyt tai häiriintynyt synnynnäisen tai kehitysiässä saadun sairauden, vian tai vamman vuoksi ja joka ei muun lain nojalla voi saada tarvitsemiaan palveluksia. Pykälän 2 momentin mukaan erityishuollon tarkoituksena on edistää 1 momentissa tarkoitettun henkilön suoriutumista päivittäisistä toiminnoista, hänen omintakeista toimeentuloaan ja sopeutumistaan yhteiskuntaan sekä turvata hänen tarvitsemansa hoito ja muu huolenpito.

Sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (812/2000, jatkossa asiakaslaki) 8 §:n 4 momentin mukaan asiakkaan tahdosta riippumattomista toimenpiteistä sekä asiakkaan hoitoon ja huoltoon liittyvistä pakotteista ja rajoituksista sekä niitä koskevista päätöksentekomenettelyistä on voimassa, mitä niistä erikseen säädetään.

Kehitysvammaisten erityishuollosta annetussa laissa (519/1977, jatkossa kehitysvammalaki) tai muussakaan sosiaali- ja terveydenhuoltoa koskevissa laissa ei ole säännöksiä asiakkaan yhteydenpidon rajoittamisesta kehitysvammaisille henkilöille suunnatussa asumisyksikössä. Säännöstä ei ole siis siitä, voiko yhteydenpitoa ylipäättään rajoittaa, tulisiko yhteydenpidon rajoittamisesta tehdä päätös, kuka päätöksen tekisi ja olisiko päätökseen mahdollista hakea muutosta. Kehitysvammalain 42 §:n mukaan erityishuollossa olevaan henkilöön saadaan soveltaa pakkoa vain siinä määrin kuin erityishuollon järjestäminen tai toisen henkilön turvallisuus välttämättä vaatii.

Mahdollisuudesta pakotteiden ja rajoitteiden käyttöön on säädetty sosiaali- ja terveydenhuollossa yksityiskohtaisesti ainoastaan lastensuojelulaissa, mielenterveyslaissa, päihdehuoltolaissa ja tartuntatautilaissa. Lastensuojelussa yhteydenpidon rajoittamista voidaan soveltaa vain huostaan otetun lapsen perhehoitona tai laitoshuoltona järjestetyssä sijaishuollossa. Mielenterveyslain mukaan potilaan itsemääräämisoikeutta ja muita perusoikeuksia saa rajoittaa vain tahdosta riippumattoman hoidon ja tutkimuksen aikana.

Sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 4 §:n mukaan asiakkaalla on oikeus saada sosiaalihuollon toteuttajalta laadultaan hyvää sosiaalihuoltoa ja hyvää kohtelua ilman syrjintää. Asiakasta on kohdeltava siten, ettei hänen ihmisarvoaan loukata, sekä että hänen vakaumustaan ja yksityisyyttään kunnioitetaan. Sosiaalihuoltoa toteutettaessa on otettava huomioon asiakkaan toivomukset, mielipide, etu ja yksilölliset tarpeet sekä hänen äidinkielenensä ja kulttuuritaustansa.

Sosiaalihuollon asiakaslain 8 §:n 1 momentin mukaan sosiaalihuoltoa toteutettaessa on ensisijaisesti otettava huomioon asiakkaan toivomukset ja mielipide ja muutoinkin kunnioitettava hänen itsemääräämisoikeuttaan. Pykälän 2 momentin mukaan asiakkaalle on annettava mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa palvelujensa suunnitteluun ja toteuttamiseen. Sama koskee hänen sosiaalihuoltoonsa liittyviä muita toimenpiteitä. Asiakasta koskeva asia on käsiteltävä ja ratkaistava siten, että ensisijaisesti otetaan huomioon asiakkaan etu. Pykälän 3 momentin mukaan asiakkaan kuulemisesta ennen häntä koskevan päätöksen tekemistä säädetään hallintolaissa. Pykälän 4 momentin mukaan asiakkaan tahdosta riippumattomista toimenpiteistä sekä asiakkaan hoitoon tai huoltoon liittyvistä pakotteista ja rajoituksista sekä niitä koskevasta päätöksentekomenettelystä sosiaalihuollossa on voimassa, mitä niistä erikseen säädetään.

Suomi on allekirjoittanut YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen (30.3.2007) ja on siinä myös Euroopan Unionin kautta osallisena. Sopimuksen ratifiointi on vielä vireillä. Se kuitenkin ilmaisee kansainvälisen oikeuden vammaisille turvaamia oikeuksia.

YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen 12 artiklan 3 kohta velvoittaa sopimuspuolia järjestämään vammaisille henkilöille tuen, jota he tarvitsevat käyttäessään oikeudellista kelpoisuuttaan. Sopimuskohta korostaa vammaisen henkilön tukemista siten, että hän voi käyttää itse oikeustoimikelpoisuuttaan sen sijaan, että laillinen edustaja, omainen tai muu läheinen tekee ratkaisut vammaisen henkilön puolesta. Vammaisen henkilön, joka kykenee ymmärtämään kyseessä olevan asian merkityksen, tahtoa tulee aina lähtökohtaisesti kunnioittaa. Sopimuskohta luo sopimuspuolille veloitteen aktiivisesti tarjota sopimuskohtassa tarkoitettua tukea. Keinoja vammaisen henkilön valinnanvapauden vahvistamiseksi ovat mm. tuettu päätöksenteko. Päätöksenteossa tukeminen ei merkitse päätöksentekoa henkilön puolesta, vaan järjestelmällä on tarkoitus edesauttaa itsenäistä päätöksentekoa.

Edellä mainitun artiklan 4 kohdan mukaan sopimuspuolten tulee varmistaa, että oikeudellisen kelpoisuuden käyttöön liittyvät toimet antavat asianmukaiset takeet, joilla estetään väärinkäytökset. Näin varmistetaan, että henkilön oikeuksia, tahtoa ja mieltymyksiä kunnioitetaan niin, ettei eturistiriitoja tai asiatonta vaikuttamista esiinny. Lisäksi oikeudellisen kelpoisuuden käyttöön liittyvien toimien tulee olla oikeasuhtaisia ja kyseisen henkilön olosuhteisiin sovitettuja ja kestoaltaan mahdollisimman lyhytaikaisia. Kohdassa turvataan se, ettei päätöksenteossa tukemista käytetä väärin. Järjestelmällä ei ole tarkoitus korvata vammaisen henkilön päätöksentekoa, vaan tuetun päätöksenteon toimien tarjoajalla on oltava velvollisuus kunnioittaa vammaisen henkilön oikeuksia, tahtoa ja mieltymyksiä. Kohdassa määrätään myös nimenomaisesti, että puolueeton taho, viranomainen tai oikeusistuin arvioi toimia säännöllisesti.

Vammaissopimuksen 19 artikla (eläminen itsenäisesti ja osallisuus yhteisössä) korostaa vammaisen henkilön itsemääräämisoikeutta, valinnanvapautta ja osallistumista. Sopimuspuolet turvaavat tämän oikeuden muun muassa varmistamalla, että vammaisilla henkilöillä on oikeus valita asuinpaikkansa sekä se, missä ja kenen kanssa he asuvat, eivätkä ole velvoitettuja käyttämään tiettyjä asuinjärjestelyjä.

Artiklassa 22 turvataan vammaisten henkilöiden oikeus yksityiselämän, kunnian ja maineen suojaan. Artiklan mukaan vammaisen henkilön yksityisyyteen, perheeseen, kotiin tai kirjeenvaihtoon tai muunlaiseen viestintään ei saa mielivaltaisesti tai laittomasti puuttua eikä hänen kunniaansa ja mainettaan saa laittomasti loukata.

Artiklassa 23 on kyse kodin ja perheen kunnioittamista ja siinä turvataan vammaisten henkilöiden oikeus yhdenvertaisesti muiden kanssa solmia avioliitto ja perustaa perhe, päättää vapaasti lastensa lukumäärästä sekä säilyttää hedelmällisyytensä.

Sosiaali- ja terveysministeriö on hallitusohjelman mukaisesti uudistamassa itsemääräämisoikeuteen liittyvää lainsäädäntöä. Se on heinäkuussa 2010 asettanut työryhmän valmistelemaan esityksen sosiaali- ja terveydenhuollon potilaiden ja asiakkaiden itsemääräämisoikeudesta ja sen rajoittamista koskeviksi säännöksiksi (STM067:00/2010). Työryhmä luovutti esityksensä uudesta laista peruspalveluministeri Susanna Huoviselle 4.4.2014. Vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen ratifiointi edellyttää muun muassa vammaisten henkilöiden itsemääräämisoikeuteen kohdistuvia rajoituksia koskevien säännösten uudistamista.

Oikeusasiamiehen toimivalta

Perustuslain 109 §:n mukaan eduskunnan oikeusasiamiehen tulee valvoa, että muun ohella tuomioistuimet ja muut viranomaiset noudattavat lakia ja täyttävät velvollisuutena.

Eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 3 §:n 2 momentin mukaan oikeusasiamies ryhtyy hänelle tehdyn kantelun johdosta niihin toimenpiteisiin, joihin hän katsoo olevan aihetta lain noudattamisen, oikeusturvan tai perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen kannalta.

Oikeusasiamies ei hänelle kuuluvan laillisuusvalvonnan puitteissa voi toimia lakiin perustuvan muutoksenhakujärjestelmän korvaavana eikä sitä täydentävänä vaihtoehtona.

Oikeuskäytäntöä

Korkeimman hallinto-oikeuden päätös

Korkein hallinto-oikeus katsoi syyskuussa 2013 (KHO:2013:142) antamassaan ratkaisussa, että A:n oikeutta pitää yhteyttä hänen asumispalveluyksikössä asuvaan, aikuiseen kehitysvammaiseen poikaansa rajoitettiin sosiaalityöntekijän allekirjoittamasta neuvottelumuistiosta ilmenevällä tavalla. Korkein hallinto-oikeus totesi ratkaisussaan, että kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain säännökset yhteydenpidon rajoittamisesta olivat puutteelliset.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, ettei hallinto-oikeuden olisi tullut jättää A:n vaatimuksia tutkimatta, vaikkei neuvottelumuistiota voitu pitää valituskelpoisena päätöksenä. Päätöksen mukaan A oli esittänyt ihmisoikeussopimuksen 13 artiklan tulkintakäytännössä tarkoitetun perusteltavissa olevan väitteen siitä, että hänen ihmisoikeussopimuksen 8 artiklan mukaista perhe-elämän ja yksityiselämänsä suojaansa loukataan. Ihmisoikeussopimuksen 13 artiklasta johtui, että A:lle oli asiassa taattava tehokas oikeussuojakeino. Perustuslain 21 §:stä ilmeni, että jokaisen on voitava saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Koska A:lla ei ollut käytettävissään muuta tehokasta oikeussuojakeinoa eikä muuta keinoa saada oikeussuojapyyntöään tuomioistuimen tutkittavaksi, hallinto-oikeuden, joka oikeusjärjestyksen mukaan oli yleensä toimivaltainen tutkimaan hallintovalituksia päätöksistä, joilla yhteydenpitoa rajoitetaan muun lainsäädännön nojalla, ei olisi tullut jättää A:n vaatimuksia tutkimatta.

Korkein hallinto-oikeus oli tutkinut A:n vaatimukset. A:n ja hänen poikansa välistä yhteydenpitoa oli sittemmin rajoitettu hallintopäätöksellä. A:n oikeussuojan tarve korkeimmassa hallinto-oikeudessa koski siten enää tuota päätöstä edeltänyttä aikaa. Korkein hallinto-oikeus vahvisti antamassaan päätöksessä, ettei A:n oikeutta pitää yhteyttä poikaansa ollut voitu rajoittaa pidetyn neuvottelun eikä siitä tehdyn muistion perusteella.

Apulaisoikeusasiamiehen ratkaisut

Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin on päätöksessään 27.5.2011 (dnro 3096/4/09) ottanut kantaa isovanhemman ja täysi-ikäisen kehitysvammaisen lapsenlapsen tapaamisen rajoittamiseen tilanteessa, jossa isovanhemmalle oli tehty yhteydenpidon rajoittamisesta päätös ilman muutoksenhakuosoitusta. Apulaisoikeusasiamiehen päätöksen mukaan yhteydenpidon rajoituksella saatetaan puuttua yksilön oikeuksiin tavalla, joka edellyttää, että asia on voitava saattaa tuomioistuimen tutkittavaksi. Apulaisoikeusasiamiehen käsityksen mukaan yhteydenpidon rajoittamista koskevaan päätökseen olisi tullut liittää valitusosoitus. Tässä päätöksessään apulaisoikeusasiamies saattoi myös Vantaan kaupungin vammaispalveluiden tietoon esittämänsä käsityksen siitä, että palvelun järjestämisvastuussa oleva kunta vastaa viime kädessä menettelyn oikeellisuudesta tilanteessa, jossa henkilön yhteydenpitoa on rajoitettu.

Tässä päätöksessään apulaisoikeusasiamies toi myös esille lainsäädännön puutteet seuraavasti: ”Tällä hetkellä kehitysvammahuollossa käytettävien rajoitusten olennainen sisältö, niiden laajuus ja täsmälliset edellytykset eivät käy ilmi kehitysvammalain (42 §) sillä tavalla kuin perustuslaki edellyttää perusoikeuksia rajoitettaessa. Kehitysvammalaki on säädetty ennen Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimusta ja perusoikeusudistuksen voimaantuloa. Lakia ei siten ole arvioitu perus- ja ihmisoikeuksien asettamien vaatimusten valossa. Nykyisin perusoikeuksien rajoittamiselta edellytetään perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännössä ensinnäkin, että rajoitusten tulee perustua eduskunnan säätämään lakiin ja niiden olennaisen sisällön tulee ilmetä laista. Tähän liittyy myös kieltä siirtää perusoikeuksien rajoittamista koskevaa toimivaltaa lakia alemmalle säädöstasolle. Rajoitusten on oltava tarkkarajaisia ja riittävän täsmällisesti määritettyjä, eli rajoitusten olennaisen sisällön tulee ilmetä laista. Lisäksi rajoitusperusteiden tulee olla hyväksyttäviä eli rajoittamisen tulee olla painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatima, tavallisella lailla ei voida säätää perusoikeuden ytimeen ulottuvaa rajoitusta, rajoitusten on oltava suhteellisuusvaatimuksen mukaisia eli niiden tulee olla välttämättömiä hyväksyttävän tarkoituksen saavuttamiseksi. Lisäksi perusoikeuksia rajoitettaessa on huolehdittava riittävästä oikeusturvajärjestelystä eivätkä rajoitukset saa olla ristiriidassa Suomen kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa (ks. PeVM 25/1994 vp, s. 4-5)”.

Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin on myös toisessa 10.12.2013 antamassaan päätöksessä (dnro 3694/4/12) todennut, että Vantaan kaupungin tulee tehdä isovanhemman ja täysi-ikäisen kehitysvammaisen lapsenlapsen asiassa kantelijana olleelle isovanhemmalle valituskelpoinen päätös yhteydenpidon rajoittamisesta, josta ilmenee ne perusteet, joiden johdosta tapaamista ei ollut järjestetty.

3.2

Kannanotto

Kun kehitysvammaisen henkilön ja hänen omaisensa tapaamista valvotaan, kysymys on yhteydenpidon rajoittamisesta ja samalla rajoituksen kohteena olevien henkilöiden perus- ja ihmisoikeuksien rajoittamisesta. Yhteydenpidon rajoittaminen tilanteessa, jossa ainakin toinen osapuolista vastustaa rajoittamista, edellyttää lain mukaan toimivaltaisen viranomaisen tai viranhaltijan tekemää hallintopäätöstä. Niillä, joiden oikeuksia päätöksellä rajoitetaan, on oltava oikeus hakea muutosta päätökseen viime kädessä tuomioistuimelta. Näin menetellen asianosaiset voivat saattaa yhteydenpitoa ja siten asianosaisten perus- ja ihmisoikeuksia rajoittavien toimenpiteiden lainmukaisuuden ainakin jälkikäteen tuomioistuimen arvioitavaksi eli tässä tapauksessa hallinto-oikeuden tutkittavaksi.

Saamani selvityksen mukaan tapaamisten valvotusta toteuttamisesta oli sovittu hoitoneuvottelussa 20.8.2012, jossa oli ollut mukana mm. asiakas, asiakkaan äiti ja lääkäri. Selvityksessä ei mainittu kantelijan mukanaolosta. Selvityksen mukaan kantelijan mahdollisuus tavata asiakasta valvotusti oli kirjattu potilaskertomukseen 21.8.2012. Tämä sama käytäntö oli kirjattu, asiakkaan muutettua X Oy:n autismiryhmäkotiin 1.3.2013, osaksi asiakkaan suojatoimenpidesopimusta. Kantelijalle oli ilmoitettu rajoituksesta puhelimitse. Korostan, että ennen yhteydenpidon rajoittamispäätöstä on asianosaisia kuultava ja päätös on perusteltava.

4

TOIMENPITEET

Saatan Vantaan kaupungin vammaispalvelujen ja X Oy:n tietoon kohdassa 3.2 esittämäni käsitykseni siitä, että kehitysvammaisen henkilön ja hänen omaisensa tapaamisen valvonta merkitsee yhteydenpidon rajoittamista, josta tulee tehdä valituskelpoinen päätös. Korostan, että ennen päätöksen tekemistä tulee kuulla niitä henkilöitä, joita rajoitus koskee.